

— Jūs piederat "naftiniekus" pasaulei. Man ir gadījies redzēt mākslas filmas par kaislībām, kas ar to saistītas, bet grāmatas par šo jomu nav iznācis lasīt.

— Šobrīd lasu dokumentālu darbu "leguve" par naftas vēsturi. Pirmo reizi vienkopus ir pieejams pārsteidzoši bagāts pētījums no pašiem pirmsākumiem, kad nafta kalpoja kā zāles ārstniecībā, līdz mūsdienu vērienīgajai ietekmei pasaulē. Nafta nav jāražo, tā ir tikai jāizceļ no zemes dziļēm. Šajā darbā redzu, kā nafta maina valstu iekārtas, kā vienus padara laimīgus un bagātus, citus vienkārši laimīgus, jo viņi atbrīvojas no naftas klātbūtnes, vēl citi, to zaudējot, paliek nabagi un nelaimīgi. Nafta pagaidām ir un vēl ilgi uz mūsu planētas būs viens no būtiskākajiem pasākainas bagātības ieguves avotiem. Līdzšinējā vēstures gaita liecina, ka tās dēļ ne reizi vien izcēlušies kari, mainījušās valdības. **Vinstons Čērčils** atmiņu kopojumā, kas izdots sešās grāmatās, uz jautājumu, kāda izskatīsies politiskā karte desmit gadus pēc Otrā pasaules kara, tēlaini atbildējis, ka mīdīsies divi ziļoņi, bet pārējie centīsies nepakļūt zem to kājām. "leguve" atklāj daudz būtiskāku ainu — lielle naftas ieguvēji Tuvajos Austrumos, Ziemeļjūrā, Krievijā dalīs un pārveidos pasaules ekonomisko karti.

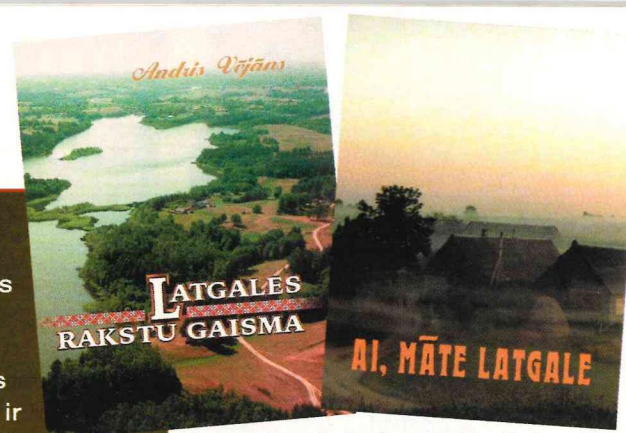
— Jāzeps Osmanis un izdevniecība "Annele" kopā ar Jāni Blaževiču ir izsludinājuši vēsturisko romānu konkursu "Senatnes spogulis" — intriģējoša informācija, kura mudina jautāt, kāpēc jūs tērējaties, atbalstot vēsturisko romānu tapšanu?

— Pēc Jāņa Lejiņa romāna "Zīmogs sarkanā vaskā" izlasīšanas es kārtējo reizi nostiprināju sevi pārliecību, ka senie latvieši pirms tūkstoš un vairāk gadiem nebija nekādi tumšie ļautiņi. Manās rokās nonāca kādreiz Dagdā dzīvojušā 19. gs. poļu rakstnieka **Kazimira Buņicka** romāns "Priesteru Jordana atmiņas". Tajā septiņpadsmitā gadsimta poļu-zviedru kara un citu vēsturisko norišu fonā atainoti intriģējoši cilvēku likteņi. Mani padarīja domīgu tā laika Inflantijas (Latgales) robežas, kuras pirms Altmarkas pamiera 1629. gadā stiepās no Daugavas labā krasta, ietverot sevi Dienvidigauniju. Latgale ir bijusi dižena senvalsts, bet daļi-literatūras par šiem laikiem, raugoties no mūsdienās pieejamiem dokumentiem, arheoloģiskajiem izrakumiem, dainu pētījumiem, nav. Skolas gados Aglonas pusē Madelāna pilskalnā veica arheoloģiskos izrakumus, tur atrada senas grieķu monētas. Jautāju sev, kā nauda varēja nokļūt Latgalē? Atklājums no vietots muzejā, tas ir saglabāts, bet kur ir stāsts par tik neparastu atradumu? Par ieročiem, rotām, keramiku, apģērbu, rakstu zīmēm? Neviss zinātnisks apraksts, bet romāni tāpat kā par Francijas pagātni, kuru mēs vairākumā gadījumu pazīstam no aizraujošajiem dēķu stāstiem. Atceros pēckara gadus, kad mājās petrolejas lampa gaismā augš naktis lasīju, lasīju, lasīju. Prātā pa-

Akciju sabiedrības "Ventspils nafta" padomes priekšsēdētāja vietnieks kopš 1997. gada ir **JĀNIS BLAŽEVIČS**.

Viņš ir viens no vēsturisko romānu konkursa, ko 2003. gadā izsludināja apgāds "Annele", garīgajiem un finanslajiem atbalstītājiem. Jāņa bērības zeme ir Konstantinovas pagasts Latgalē, viņš mācījies Dagdas vidusskolā, 1971. gadā absolvējis toreizējā Rīgas Politehniskā institūta Mašīnbūves un automatizācijas fakultāti. Izaudzinājis meitu Vinetu un dēlu Uldi, nu jau pusgadu priecājas par mazdēliņu Lukasu. Kāda vieta Jāņa dzīvē ir grāmatai, konkursiem, mecenātismam?

Dvēseles pilnībai un līdzsvaram

Sajā straujajā augsto tehnoloģiju un informācijas laikmetā, kur cilvēka dvēsele bieži kļūst par kempjuteru un mašīnu un uzbudības rāņos, šo var raksturot kā vajadzīgo apliecinājumu savas tautas un pasaules pilnībai, pagātnē, tagadnē un īpaši nākotnē

likuši **Viktora Igo** "Nožēlojamie", **Leva Tolstoja** "Karš un miers". Toreiz devu priekšroku pamatīgām grāmatām, kas atvēra valstu vēstures priekškaru.

— Jūnijā konkurss noslēgsies, mēs ieraudzīsim jaunas grāmatas, bet tās nebūs pirmās, par kuru izdošanu jūs esat rūpējies.

— Esmu Laimoņa Vācērniece, Jāņa Sirmbārža, Andra Vējāna, Ārijas Elksnes dzejas cienītājs. Tajās jaušu autoru dvēseles klātbūtni. Varbūt pateicoties dzejai, Jāņa rītā, medību laikā sēžot tornī, raugoties

Jānis Blaževičs

uz puku pārpilno plāvu, sajūtu, kā no ziediem un smilgām augšup ceļas un virmo zaļa smarža. Tādos brīžos saprotu dzejniekus, saprotu mūzikas rašanos un apjaušu, ka šādu dabas un dvēseles pilnības brīžu dēļ ir vērts dzīvot. Pirms gadiem pieciem izlasīju Ontona Slišāna dzejoļus un man tie gāja pie sirds. Latgales kultūras centra izdevniecība nolēma tos izdot, taču, lai atbilstoši noformētu, Rēzeknes mākslas

skolas audzēkņi piedalījās ilustrāciju konkursā. Spožākos darbus atlasījām kopā ar dzejnieku Ontonu Slišānu un mākslinieku, mākslas skolas direktoru Osvaldu Zvejsalnieku. Tā iznāca **Ontona Slišāna** dzejas grāmata "Rūtaļu gods" ("Rūtaļu gads"), kuru es pabalstīju ar nelielu summu, lai varētu dāvināt bibliotēkām un skolām. Lai bērni skatās zīmējumus, lai lasa un apgūst latgaļu rakstu valodu. Tas bija mans mīlestības darbs.

— Personīgie kontakti, draudzība ir labs stimuls tālākai sadarbībai.

— Mani novadnieki ir dzejnieks Jāzeps Osmanis un Andris Vējāns. Andrim jau kādu laiku bija "iegūlis" manuskripts par Latgales vēsturi. Satikāmies, aprunājāmies. Iepazinot ar šo apjomīgo kultūrvēsturisko pētījumu un apgādā "Sprīdītis" ar manu līdzdalību dienasgaismu ieraudzīja "Latgales rakstu gaismā". Tā ir par Latgales senatni, kultūrvēsturisko atmodu, mūsdienām, te Vējānam raksturīgajā sirsnībā iepazīstam Latgales kultūras darbiniekus, dzejniekus, rakstniekus, māksliniekus, mūziķus. Spožā

portretu galerija. Izmantojām Preiļu fotogrāfa Igora Pliča bagāto arhīvu. Rezultāts mani ļoti iepriecināja. Taču es sapratu, ka par manu bērības zemi vēl ir par maz grāmatu, ka pats ļoti vēlos to izziņāt vairāk, izprast dziļāk un palīdzēt citiem ielūkoties tās bagātībās. Tā sadarbībā ar mākslinieku Jāzepu Pīgozni, literatūrvēsturnieku Pēteri Zeili, dzejnieku Albertu Ločmeli un fotogrāfu Igoru Pliču veidojām plašu aprakstu grāmatu, kurā ir gan vēsture, gan literārie darbi, gan daudzi pirmpublicējumi. Ilgi domājām, kādu nosaukumu likt. Man atmiņā allaž ir skanējusi dziesma, kurā ir skaista uzruna: "Ai, māte Latgale!". Ieteicu, un visi to pieņēma kā visatbilstošāko.

Nākamā trešā kopdarba "Piedod, māt!" noformējumā izmantotas mākslinieces Ritas Blaževicas gleznotās visdažādākās puķes. Rita ir mana sieva, manu bērnu māte un tāpēc tā ir ļoti personīga grāmata. Ar Jāzepu Osmani daudz domājām, kāpēc visi cildina māti, bet tēvu aizmirst. Līdz beidzot vienojāmies, ka mātes mīlestība ir dabiska, tēva mīlestība ir jāizpelnās ar labu darbu, teicamām sekmēm mācībās. Mātes mīlestība ir svētlaime, tā ir miers, tā nav jāiegūst, tā nav jāizpelnās, to nevajag mākslīgi izraisīt, kontrolēt. Ja tā ir, tad tā ir kā svētība; ja tās nav, tad es neko nevaru līdzēt, lai to radītu. Grāmatā iekļauti bērnu sacerējumi par māti, gan labie, gan sūrie pieredzējumi. Rakstnieku darbi manī neizsauca tik dziļas emocijas. Arī es uzrakstīju savas pārdomas par māti. Tās atrodas līdzās Raimonda Paula, Lilītas Ozoliņas, Maijas Tabakas, Māras Svīres, Jāņa Stradiņa, Kārļa Sebra un daudzu citu cilvēku stāstiem. Krājumā esam apkopojuši vispilnīgāko literatūrā un kultūrvēsturē atrodamo apjomu par māti, sākot ar daīnām un beidzot ar mūsdienu autoriem. Māte katram no mums ir pagātne, mēs aizejam no viņas, pat nepamanot, ka viņa domās ir izstāģājusī savu bērnu nākotnes takas. Priecājos, ka šo grāmatu ļoti labi pirka. Pats to turu sasniegumā atālumā, lai ik pa brīdīm atvērtu kādu lappusi un izlasītu.

Padomju varas gados es sarīkoju Preiļu dienas Rīgā, kad strādāju Ventspilī, noorganizēju ventīņu valodas svētkus. Tā ir mūsu zemes vēsture, tajā ir dažādas novadu valodīņas un, kā teica Dagdas vidusskolas literatūras skolotāja, nevar zināt, kura no tām ir senāka. Atbalstot un līdzdarbojoties grāmatu izdošanā par dzimto Latgali, es ieraudzīju savu vietu novadu godināšanā. Reizi pa reizei tās pārlapojojot, man ir sajūta, ka pastaigājos pa savu dzimto zemi un jūtos kā pirti nomazgājies.

Eva Mārtuža, D. Bušmaņa foto